

Slovenski

REPUBLIKANEC

(prej Avtonomist)

Glasilo Slovenske Republikanske Stranke kmetov in delavcev.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Breg št. 12. II.
Telefon 119.

Izhaja vsak petek.

Mesečna naročnina 5 Din. — Cene oglasov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Pri malih oglaših vsaka beseda 50 par.

Št. 48.

Ljubljana, dne 28. novembra 1924.

Leto IV.

Sijajna zmaga slov. republikanske misli!

Popolna kapitulacija dr. Korošca pred republikanstvom. -- Politična doslednost. --
Strah pred izgubo mandatov. -- Žalostni zaupniki.

Čudna so pota božje previdnosti. Še bolj čudna pa so politična pota voditelja Slovenske ljudske stranke g. dr. Korošca. To hočemo dokazati na podlagi zgodovinskih dejstev, da nam nihče ne bo mogel očitati laži ali obrekovanja.

V nedeljo, dne 23. novembra je sklical dr. Korošec shod zaupnikov Slovenske ljudske stranke za ljubljansko okolico. Na tem shodu je imel govor, nad katerim se je po pravici začudil ves slovenski svet. Najprej je svojim zaupnikom opisoval razvoj najnovejših političnih dogodkov. Ali je ta opis pravičen ali ne, o tem ne bomo govorili. Potem pa je nadaljeval sledeče:

»SLS je ostala, kakor iz te kratke zgodovine razvidno, v belgrajskem parlamentu zvesta svojemu programu, nepremično je držala pravec, ki pelje do popolnega osiguranja slovenstva in nikdar ni izgubila iz vida, da reprezentira cel slovenski narod in da je treba skrbeti za njegove skupne koristi, med katerimi je samostojno življenje Slovencev v državi na prvem mestu.

Da je politika SLS bila dobro usmerjena in dobro izpeljevana, ta kompliment nam je napravila tudi Radičeva stranka v »Slobodnem domu«. Ne dopade pa se Radiču, da naša stranka ni republikanska. Vidi se, da Radič, ako tako govori, ne pozna niti programatičnega stališča naše stranke, kakor se je ponovno, zadnjikrat v Celju, formuliralo, niti faktičnega razpoloženja v njej. Poslednji dogodki so tako vplivali kakor na druge tako tudi na naše pristase, da lahko rečemo, da je med nami več in bolj resničnege ter resnega republikanstva, nego pa ga je zadnji čas bilo v Radičevi stranki, kjer so kar iz rokava sipali različne monarhistične formule.

Mi smo vedno bili resni in dosledni politiki in smo rekli, da nam je prvo: samostojnost Slovenije v jugoslovanski državi in da pomenita centralizem in hegemonija, najsi bosta v republikanski ali monarhistični posodi, smrt za našo slovensko individualnost.

Ako je sedaj v naših vrstah tako visoko narastlo število republikancev, potem gre to na račun onih, od katerih bi se to moglo najmanj pričakovati. Ravno minoli dogodki so sami, avtomatično, z nevzdržno silo agitirali za republikanstvo, ker je narod videl, da se ovira na potu do avtonomije ali federalizma ali kakor že hočete imenovati obliko samostojnosti Slovenije, ki jo hočemo doseči v sporazumu s Hrvati in Srbi. In ako se bo na ta način, kakor se je začelo, nadaljevalo, potem danes slovesno izjavljamo, in smo prepričani, da za to dobimo tudi odobrenje naše najvišje instance, velikega zbora strankinih zaupnikov, mi izjavljamo: Narodna volja mora biti v naši državi prvi suveren! Narodni volji ne sme nihče zastavljati svobodne poti. In

ako se ji zastavlja, potem smo enodušne volje, da tudi za to najdemo, v zvezi s svojimi političnimi prijatelji med Srbi in Hrvati, mirnim, zakonitim in ustavnim potom potrebnega leka. Za nas velja: Državni in narodni interesi nad vse drugo!

Težke in usodne morajo biti razmere, ako mi tako govorimo, ki smo doma in po svetu znani kot mirna, resna, konstruktivna, v resnici državotvorna stranka. In ako naša stranka tako govori, potem vsakdo ve, da bo besedam sledilo tudi dejanje, da bo šla brez ozira na levo in desno za svojim ciljem in da ne bo vsak dan spreminjala svojih izjav in svojega stališča.

To so naše dobro premišljene besede in nihče nima prava o njih dvomiti, niti Radič, najmanj v Radičevi kletki zaprta slovenska prepeličica, ki je zadnjih pet let nemirno frfotala od njive do njive ter nazadnje obsedela pri Hrvatih.

Ta del Koroševega govora si moramo ogledati nekoliko bližje.

Kako je ostala SLS oziroma kako je ostal dr. Korošec zvest svojemu slovenskemu programu v belgrajskem parlamentu, dokazujejo sledeča zgodovinska dejstva, ki jih ne more utajiti nihče, ker živi še natisoče živih prič, ki so vse to doživele, kar bomo povedali.

L. 1918. je bil dr. Korošec »Jugosloven«. Pod njegovim pokroviteljstvom je izhajal tudi list »Jugoslovan«. Na njegov pritisk so prekrstili tedanjo »Katoliško tiskarno« v »Jugoslovansko tiskarno« in »Katoliško knjigarno« v »Jugoslovansko knjigarno«. O kakem »Slovenstvu« tedaj ni bilo nikdar niti duha ne sluha.

Belo oblečene deklice so vozile l. 1918. dr. Korošca po Ljubljani ne kot Slovenca, ampak kot »Jugoslovana«. In kot pristen »Jugoslovan« je rekel dr. Korošec v belgrajskem parlamentu l. 1919., da je slovenščina v belgrajskem parlamentu odveč. To so zgodovinska dejstva.

Leta 1918. dr. Korošec ni imel toliko politične uvidevnosti, da bi se bil s Srbi še pred ujedinjenjem vsaj nekoliko dogovoril, kakšne pravice bodo imeli Slovenci v novi državi. Tega on ni storil, ampak je kar v galop tekel v Belgrad, da si ne kot zaveden Slovenec, ampak kot pristen Jugosloven zagotovi — svoj ministrski stol! Takrat dr. Korošec o »Slovenih« ni nič vedel in njegovo časopisje je pelo navdušene himne jugoslovanstvu. Dokaz: Vsi letniki »Slovenca« od l. 1919. do leta 1921.! Kdor ne verjame, naj jih bere!

Kakor hitro pa je dr. Korošec videl, kako strašno jo je s svojim »jugoslovanstvom« zavožil in ko je jako pozno, ali bolje rečeno: prepozno spregledal, kaj pomeni »jugoslovanstvo« v politični in upravni praksi, takrat je našel naenkrat svoje »slovensko« srce! Kar tako čez noč! Lepo pisano »jugoslovan-

ska« obleko je vrgel za plot in sramežljivo je oblekel priprosto slovensko obleko in začel zahtevati skromno slovensko avtonomijo, kakor so jo imele nekaj cesarske dežele pod Avstrijo! S tem, da je svoje navdušeno »jugoslovanstvo« sramotno zatajil, si je zopet rešil svoj tolikanj mu dragi mandatek in nevedni in nepoučeni ljudje so v njem še naprej gledali »voditelja slovenskega ljudstva«, takega voditelja, ki je nas vse s svojo nepremišljenostjo l. 1918. privedel tja, kjer smo danes! Res lep »voditelj«!

Nad vse značilen pa je dr. Korošev skok iz monarhizma v republikanstvo.

Na zaupnem shodu SLS v Celju so se pojavili prvi republikanski glasovi v Slovenski ljudski stranki. Ko je dr. Korošec te glasove slišal, se je kot divji postavil na noge in republikance s tako silo napadel, da so morali umolkniti in se pokoriti njegovemu monarhističnemu diktatu. Da se reši, si je napravil znano politično formulo, da je »vseeno, ali imamo republiko ali monarhijo«. Da njemu to ni bilo »vseeno«, ampak da je bil on vedno — in je tudi še danes v svojem sreju! — odločen monarhist, je dokazal s tem, da je pri vsaki priliki prosil kralja, naj se udeleži raznih prireditev v Sloveniji (orlovski zlet, katoliški shod).

Sedaj pa preberite, kaj je govoril naš slavni monarhist v nedeljo dne 23. novembra! V nedeljo je delal monarhist dr. Korošec take poklone republikanski misli med nami, da so se vsi čudili takemu političnemu žonglerstvu. Za nas pa so ti pokloni znak, da je naša republikanska misel zmagala v vsej Sloveniji tako, da je moral pred njo ukloniti svoj ponosni tilnik tudi monarhist dr. Korošec. Pred zmagovito republikansko mislijo je dr. Korošec moral pasti na kolena in lepo ponižno je moral poljubiti našo sveto republikansko zastavo! Poljubil je pa ni iz srčnega prepričanja, ampak iz golega strahu, da pride — ob mandatek.

Koliko je vredno najnovejše Koroščevo »republikansko prepričanje«, vidimo iz besed, s katerimi se bojazljivo in figovsko opravičuje: »Ako je sedaj narastlo število republikancev v naših vrstah tako visoko, gre to na račun onih, od katerih bi se to moglo najmanj pričakovati.« Te besede so naslovljene naravnost na kralja, na katerega se pred zmagovito republikansko zastavo klečeči dr. Korošec ves obupan obrača, češ: Vsaj nisem rad pokleknil, in jaz tudi nisem kriv, da moram tukaj klečati, ampak moram — sicer bo šel po vodi moj mandatek!

»Naša stranka ne bo vsak dan spreminjala svojih izjav in svojega stališča« — je rekel dr. Korošec. Koliko so vredne te besede! Včeraj

Jugosloven — danes Slovenec; včeraj odkrit monarhist, danes »republikanec« iz strahu pred izgubo mandata, to se ne pravi spremenjati izjav! To se imenuje »politična doslednost«, žalibog pa samo v Koroševem političnem besednjaku.

V drugem delu svojega govora je govoril dr. Korošec tudi o Slovenstvu. Rekel je:

Da samostalna demokratska stranka noče biti slovenska stranka, noče biti zastopnica slovenskih interesov, to je izven razprave. Med slovensko stranko pa tudi ne računamo Radičeve stranke, koja s svojimi kandidaturami po Slovenskem namerava dvoje: Priboriti si s Slovenci Prekmurje ter ga uvesti v hrvatski narodni in kulturni krog, ter drugo: vpreči Slovence v svoj hrvatski voz. Slovenci, ki k temu pomagajo, hodisi preko Radičeve stranke ali preko Prepehove stranke, se udeležujejo izdajstva nad delom slovenske zemlje, nad našim lepim Prekmurjem.

Cesar nam niso pogoltnili Italijani, odkupili Nemci, zadržali še Mažari, to še hočejo sedaj zmanjšati tudi Radičevci. Pri njih je to grd imperializem, pri Prepeluhu pa je to narodno izdajstvo v zamenjave ene dvomljive kandidature.

Potem je nadaljeval:

Sicer pa pričakujemo, da pristasi drugih strank tudi pri teh volitvah ne bodo oslabili slovenske fronte, slovenske reprezentance, temveč tudi tokrat zapostavili za trenutek svoje strankarske interese ter glasovali enodušno za veliko slovensko stvar. Sedaj se bližajo naše želje k uresničenju, sedaj nastajajo vsled tega najbolj kritični časi, sedaj še pridejo poslednji napori protivnikov, da nas vržejo nazaj in ob tla, zato je treba sedaj močne, složne, enotne slovenske fronte. Ne glasuje se sedaj za stranko, ampak za Slovenstvo. Kdor je Slovenec, bo šel z nami.

Pristasi SLS pa so poklicani, da v tej borbi nosijo zastavo. Sedaj ni samo centralizem, ampak tudi vse, kar ga nosi in drži! SLS v nevarnih, težkih časih nikdar ni oklevala. Zato bo tudi sedaj navdušeno zgrabila za zastavo ter šla v volivno borbo: Za slovenstvo, za bratški sporazum, za poštenje in za svobodo!

Tako se drzne govoriti o Slovenstvu človek, ki je svoje Slovenstvo l. 1918. sramotno izdal in prodal! Kdor se je javno priznaval za »Jugoslovana«, kdor je rekel javno v parlamentu, da slovenščine v parlamentu ni treba, kdor kot minister za prosveto ni našel v 4 mesecih za slovensko vseučilišče v Ljubljani niti fیکا podpore, ta naj o Slovenstvu molči in naj ne očita »izdajstva« tistim, ki so s svojim delom tudi dr. Korošca naglali s silo na slovensko pot! Kajti to stoji danes kot trdno zgodovinsko dejstvo: Če bi ne bilo »Avto-

nmoista«, bi dr. Korošec še danesagal v svojih »jugoslovenskih« vodah in če bi ne bilo »Slov. Republikanec«, bi bil še danes slavil monarhijo kot vzor vse sreče! Moč naših idej pa je bila tolika, da se je moral tej moči ukloniti tudi dr. Korošec, ki je pa ravno s tem nehal biti »vodilni« politik. On danes ne vodi več slovenske politike, ampak on se mora dati voditi in se mora uklanjati temu, kar so zasnovali in zamislili — drugi!

To pa je naše največje zadoščenje in take moralne znage nismo nikdar pričakovali!

G. dr. Korošec in — narodno izdajstvo!

Glasmom poročila v »Slovenecu«, je imel g. dr. Korošec pred zaupniki SLS ljubljanske okolice v nedeljo 25. novembra t. l. volilni govor, v katerem je imenoval g. A. Prepeluha — narodnega izdajca!

Zakaj? Zato, ker zastopata Prekmurje v belgrajskem parlamentu dva od tamošnjega ljudstva izvoljena hrvaška republikanec. Ali jih je izvolil g. Prepeluh ali jih je izvolilo prekmursko ljudstvo? Ljudstvo jih je izvolilo, ne da bi vprašalo g. Prepeluha. Izvolilo jih je pa zato, ker je SLS, ki jo vodi dr. Korošec, monarhistična stranka! Da zastopajo Prekmurje hrvaški republikanci, tje kriva nesrečna avstrijska in »vsezaverodomecarska« politika g. dr. Korošca!

Toda s to konstatacijo še nečemo zaključiti poglavja o »narodnem izdajstvu«.

1. Ali je bil l. 1918. predsednik »Narodnega Veča« v Zagrebu, ki je brez premisleka in pogodbe »ujedinil« Hrvate in Slovence s Srbijo g. dr. Korošec ali Prepeluh? Korošec je bil predsednik, Prepeluh pa ni bil niti član tistega žalostnega »Narodnega Veča«.

2. Ali je v Ženevi pri pogajanjih s Pašičem pristal na monarhistično obliko vladavine g. dr. Korošec ali Prepeluh? Dr. Korošec je storil to, ki je povabil seboj v Ženevo tudi g. dr. Žerjava! Prepeluh ni mogel storiti tega, ker še nikoli ni bil v Ženevi!

3. Ali je odklonil za Slovence ugodno mejno »Wilsonovo črto« na Notranjskem g. Prepeluh? Prepeluh je Wilson naprosil, naj vztraja proti Italiji na tej črti in izjavil, da se Slovenci pri teh razmerah z njegovo mejno črto zadovoljujemo, proseč prezidenta Wilsona, naj sproži tuda vprašanje avtonomije Slovencev v Italiji. G. dr.

Ni ga pa veselja brez žalosti. Kakor smo veseli, da je dr. Korošec moral priznati, da je republikanska ideja tukaj, tako smo žalostni, da se je v nedeljo med zaupniki SLS ni našel niti eden, ki bi bil imel pogum povedati dr. Korošcu očitno in javno, naj se kot monarhist umakne iz političnega življenja in naj ne osrečuje Slovencev vsako leto s kakim novim političnim skokom. Politik, čigar načela so premagana, se mora umakniti, ali začasno, ali pa za vedno. Tega pa slovenski ljudje še ne vedo in to je žalostno.

Korošec, ki je bil tedaj podpredsednik vlade v Belgradu in odločilna osebnost ter varuh slovenskih interesov, pa je Wilsonovo mejno črto odklonil, da je zato pozneje moral podpisati rapalsko pogodbo, ki je izročila vse primorske Slovence Italiji!

4. Ali je Prepeluh spodil slovenski jezik iz belgrajskega parlamenta, katerega član nikoli ni bil, ali pa je to storil dr. Korošec, ko je tajnik skupščine, g. dr. Lončar začel čitati slovenski zapisnik seje? G. dr. Korošec — ki je tedaj znal le neko »ilirščino«, ki jo je sam imenoval »srbščino« — je vstal in pred vsem svetom izjavil, da slovenski jezik v Belgradu in v parlamentu nima kaj iskati, ker smo »eno«!

5. Ali je g. dr. Korošec storil kaj za Koroško, ko je bil minister ob plebiscitni dobi? Še mezinca ni gnil in se je rajši sprehajal po belgrajskih ulicah, kot pa da bi šel na Koroško, kjer bi prav lahko uvidel, da bo plebiscit izgubljen, če se ne odloži, kar je spoznal tudi g. Prepeluh, ki je to tudi zapisal in podpisal.

6. Ali je g. Prepeluh uničil staro deželno avtonomijo na Kranjskem in na Štajerskem, ki ni imel nikjer nobene odločilne besede? Ali ni ravno on pisal in govoril o tem, da se ta avtonomija ne sme uničiti, ampak se razširiti, da pa jo je namenoma uničil dr. Korošec, ki je bil tedaj ne le monarhist, temveč naravnost tudi zagrizen centralist.

In tako dalje!
G. dr. Korošec je bil kot politični vodja prava narodna nesreča za Slovence! On nima pravice nikomur očitati narodnega izdajstva; on ne! On spada pred narodno sodišče!

Laži in podtikanja.

(Odgovor »Slovenskemu Gospodarju«.)

1. Mariborski list »Slovenski Gospodar« je priobčil dne 20. novembra pod naslovom »Slovenski republikanec« sledeči članek:

»Avtonomist« je v svoji 45. številki še nosil glavo pokoncu kot »Avtonomist«, v 46. številki pa si je nataknil novo glavo kot »Slovenski Republikanec«. S tem je bila tudi sneta glava slovenski samostojnosti, ker »Slovenski Republikanec« ni nič drugega ko privesek hrvaške Radičeve stranke.

2. Radič je g. Prepeluha, enega izmed vodij republikanizma v Sloveniji, nedavno slavil kot mučenika. Pri nas ni nobenemu človeku znano, da je gospod Albin Prepeluh mučenik in v čem obstoji njegovo mučeništvo. Nasprotno, g. Prepeluhu se godi prav dobro. Bil je socialni demokrat in kot tak zaščitnik proletarcev, ki nimajo nič kot sebe in svoje otroke; pa si je kupil lastno hišo. Živi mirno in pokojno, ni bil preganjan, ne zatvorjen, ni dobil po glavi s puškinim kopitom kakšnega po balkansko navdahnjenega žandarja. O mučeništvu ni torej pri g. Prepeluhu ne duha ne sluha, in zato v tem ni nobeno priporočilo tega moža in njegove nameravane stranke slovenskemu ljudstvu.

3. Glavno je to, da gospod Prepeluh red stvari, za katere sedaj

gre, postavlja na glavo. Pri sedanjih volitvah in v obče pri vseh bližnjih političnih bojih ne gre za vprašanje monarhizma ali republikanizma. Za nas je monarh (vladar) ali predsednik republike samo zastopnik države, suveren pa je narod. V naši državi pa hrvaški narod in slovenski narod ne moreta priti do uveljavljanja svoje suverenosti, dokler je država centralistično urejena. Takšna ureditev namreč daje srbskemu narodu nadoblast nad hrvaškimi in slovenskim narodom.

4. Vsa politična akcija (delo) hrvaškega in slovenskega naroda mora torej biti usmerjena v tem pravcu, da se spremeni kruti centralizem ter nadomesti z avtonomijo poedinih pokrajin. Ako dosežemo Slovenci in dosežejo Hrvatje istinito, res zakonodavno avtonomijo, je doseženo to, kar je bistvo federativnega programa. To je uvidel i Stjepan Radič in zato je on pristal na državni program Hrvatske zajednice, ki je avtonomističen in povsem sličen programu Slovenske ljudske stranke. Ni torej drugega programa za uresničenje hrvaških in slovenskih zahtev, kakor je avtonomija.

(Res je ravno nasprotno, da je Hrvatska zajednica postala republikanska, op. ur.)

5. Zato Slovenska ljudska stranka vprašanje monarhije in republike

smatra kot vprašanje drugega reda ter stavlja v prvo vrsto vprašanje zakonodajne in upravne avtonomije Slovenije. Naša stranka ne vpraša nobenega, ali je monarhist ali republikanec. Ona odpira na stežaj duri vsem, ki hočejo avtonomno Slovenijo, slovensko samoupravo in samovlado, pa naj so republikanci ali monarhisti. Vsak je dobrodošel v našem krogu.

6. Ker zagovarjamo brezpogojno v politiki načelo slovenske avtonomije, zato odklanjamo Slovensko republikansko stranko, ki je zavrgla slovensko avtonomijo kot prvo točko svojega programa. Na glavi lista je z velikimi črkami tiskano »Slovenski Republikanec«, s prav malimi pa in v oklepaju: (prej »Avtonomist«). Nekdanji slovenski »Avtonomist« je sedaj prešel v tabor hrvaške Radičeve stranke ter se tako pregrešil zoper slovensko avtonomijo. Ne pustimo, da bi Radič odločeval v slovenski politiki. Mi Slovenci smo samostojen, suveren narod in hočemo sami odločevati o svoji usodi. Odločitve o slovenski politiki in o usodi našega naroda ne damo v roke ne Srbom ne Hrvatom. Prepeluh je svojo stranko pripeljal v hrvaške vode, naj si na Hrvatskem išče mandat, po katerem tako hrepeni in radi katerega je zapustil pravec slovenske avtonomne politike.

7. Gospod Prepeluh pa zaupa med volilno borbo na protektorat (pokroviteljstvo) ne samo Radiča, marveč tudi dr. Žerjava. Voditelj samostojne demokratske stranke v Sloveniji ne črti nobene stranke tako, kakor Slovensko ljudsko stranko. Zato bo storil vse, da bi oslabil našo stranko. Podpiral bo vse druge stranke, tudi Prepeluhovo republikansko stranko, da bi odvzel naši stranki kak mandat. Že iz tega sledi nujen poziv vsem zavrednim Slovincem, zlasti kmetom in delavcem: Vsi pod prapor Slovenske ljudske stranke! Pri nas je dobrošel vsak republikanec, ki mu je pri srcu avtonomija Slovenije! Za samoupravo in sam. vlast slovenskega ljudstva!

II.

Naš odgovor se glasi točko za točko tako :

1. »Slovenski Republikanec« ni nikak »privesek« hrvaške Radičeve stranke, ampak je samostojno in neodvisno glasilo slovenskih republikancev. Zato se list imenuje izrečno »Slovenski Republikanec« in ne samo »Republikanec«. Slovenski republikanci so dalje na zborovanjih svojih zaupnikov sklenili, da stopajo s Hrvati v »federativno« zvezo. To se pravi, da bodo slovenski republikanci hrvaške republikance pač podpirali, ne stonjali pa pod njihovo komando. To pomeni beseda »federativno« združenje.

2. Ali je bil g. Prepeluh kdaj preganjan ali ne, o tem naj se prepriča »Slov. Gospodar« iz aktov, ki jih utegne dobiti pri višjem sodišču v Gradcu, če so še tam.

3. Je že mogoče, da je vprašanje monarhizma ali republike za »Sl. Gospodarja« postranska stvar. Mi povemo celo še to, da je to vprašanje zlasti za voditelje SLS zelo postranska stvar, ker jim je nevarna. Za slovensko ljudstvo pa je to vprašanje glavna stvar! Ni namreč vseeno, ali vlada v državi monarh, ki svojo vlado podeduje, ali pa od ljudstva izvoljeni predsednik! Ravno v tem, da si ljudstvo svojega najvišjega vidnega predstavnika na zunaj voli, se najbolj izraža načelo, da je ljudstvo gospodar na svoji zemlji in nihče drugi!

S centralizmom kot takim pa nima vprašanje monarhije ali republike nič opraviti. Francija je republi-

ka, pa je centralistična. Da pa vlada nad nami centralizem, to je zasluga onih ljudi, ki so l. 1918. kot nori drveli v Belgrad, ne da bi se bili prej s Srbi kaj dogovorili o svojih pravicah. Tudi takratni in današnji voditelji SLS niso bili l. 1918. daleč od Belgrada!

4. O avtonomiji poedinih pokrajin naj »Slov. Gospodar« rajši molči. Avtonomij je več vrst. Med temi se nahaja tudi zakonodajna avtonomija, za kakršno se ogreva »Slov. Gospodar«. Tudi mi smo nekaj časa rabili to besedo. Ko smo se pa prepričali, da zakonodajna avtonomija ni nič drugega kot to, kar so res imele v Avstriji dežele, smo to zavrgli. Bivše dežele so res imele pravico sklepati postavbe, toda vse te postavbe je morala prej potrditi centralna vlada in pa cesar, preden so bile veljavne! Za deželno gospodarstvo so bili dalje potrebni deželni davki, ki pa jih je dežela smela razpisati in pobirati zopet le z dovoljenjem centralne vlade! Ali je to »avtonomija«? To je jerobstvo centrale nad deželo, ne pa avtonomija! Tak pop nam ponuja tudi vidovdanska ustava, toda ravno zato smo mi to ustavo odklonili, ker bi smele »dežele« pobirati davke za svoje potrebe samo z dovoljenjem in pod kontrolo centralne vlade!

Kdor hoče res svobodno in samostojno Slovenijo, se z »zakonodajno« avtonomijo ne more zadovoljiti, ampak mora zahtevati preureditev države v federativno republiko. Samo taka preureditev nam jamči da bomo enkrat res gospodje nad svojim denarjem.

5. Priznanje, da je vprašanje monarhije ali republike za »Slov. Gospodarja« vprašanje drugega reda, jemljemo hvaležno na znanje. Za nas je to vprašanje iz vzrokov, ki smo jih navedli pod točko 4., vprašanje prvega reda.

6. Priznamo, »da smo zavrgli v politiki načelo sloven. avtonomije«. Pod točko 4., smo že povedali, zakaj smo to načelo zavrgli. Zavrgli smo to načelo, ker nam daje premalo. Kdor hoče imeti stare sorte deželno avtonomijo pod tujim jerobstvom in pod tujo kontrolo, naj jo ima — Bog mu blagoslovi! Mi pa hočemo več: Mi odklanjamo vsako tujo kontrolo in vsako jerobstvo nad našim premoženjem in baš zato zastopamo načelo: federativna republika! Slovensko ljudstvo bo pa odločilo, kdo se je »pregrešil zoper slovensko avtonomijo«: ali mi, ali »Slov. Gospodar«.

Kje si bo pa g. Prepeluh iskal svoj mandat (če ga bo sploh iskal), pa »Slov. Gospodarja« prav nič ne briga! On ima celo pravico, da ga išče ravno tam, kjer ga bo iskal na pr. dr. Korošec! Ali imajo voditelji SLS mogoče kakšen patent na mandate?

7. Na očitek, da nas bo »podpiral« v volilni borbi dr. Žerjav, smo dovolj določno in jasno odgovorili že v zadnji številki »Slov. Republikanec«, ko smo odgovorili »Slovenecu«. Takrat smo odgovorili, da je ta očitek »nemarna svinjarija«. Mogoče razume te besede tudi »Slov. Gospodar«.

III.

Slovenski kmetje in delavci! Ne zamerite nam, da vas mučimo s takimi stvarmi. Videli pa boste iz tega sami, kje je resnica, kje je moč, kje je pogum in samozavest in odkritost, vidite pa tudi, kje je neresnica, podtikanje in obrekovanje.

Kot pošteni možje, ki imate možgane, da sami mislite, se odločite: Ali za monarhiste, ki vas slepe, ali pa za republikance, ki odkrito in moško povedo, da so republikanci.

„Del. zveza“ za Slovenijo in vodstvo SLS.

Kolikor bolj se Slovenija industrializira, toliko večjega pomena je delavsko vprašanje za slovensko politiko. Število delavcev raste od leta do leta, s številom pa tudi politična moč delavcev.

Ustanovitelj in prvi agitatorji Slovenske ljudske stranke so moč in

pomen delavstva jako dobro razumeli. Zato so poskušali že od vsega početka pritegniti nase tudi slovensko delavstvo. Njihovo vztrajno delo je rodilo tudi lepe plodove in slovensko katoliško delavstvo se še danes z veliko hvaležnostjo spominja svojega dr. Kreka, dr. Lampeta,

Miše Moškerca in mnogih drugih organizacijskih delavcev.

Današnje vrhovno vodstvo Slovenske ljudske stranke pa je interese slovenskega delavstva silno zapostavilo. V tem oziru so silno značilni članki, ki jih je objavilo glasilo slovenskih krščanskih delavcev „Pravica“ pred tremi in štirimi tedni. Iz tistih člankov je nezadovoljnost slovenskega delavstva z vrhovnim vodstvom Slov. ljudske stranke bila prav pošteno opoprana, toda — pravična!

V najnovejšem času pa se je pojavilo še nekaj drugega, kar je grozeči prepad med vrhovnim vodstvom SLS in med slovenskim krščanskim delavstvom še znatno razširilo in poglobilo. **To je bilo vprašanje republike in monarhije.**

Neodločnost in omahljivost SLS v tem vprašanju sta na slovensko krščansko delavstvo delovali porazno. Slovenski delavci so se odločno nagnili na republikansko stran. To pa monarhističnemu in omahljivemu vodstvu ni bilo prav in tako je prišlo do resnega nasprotstva med obema skupinama.

To nasprotstvo je poseglo že tako daleč, da so slovenski krščanski delavci začeli že resno misliti na to, da postavijo za prihodnje volitve svoje lastne kandidate proti kandidatom SLS! To je razvidno iz zadnje številke „Pravice“ dne 20. novembra.

Kar čez noč pa se je to nasprotstvo popolnoma izgubilo!

Kako je do tega prišlo?

Dne 16. novembra so sklicali voditelji „Delavske zveze“ zborovanje zaupnikov, na katerem je poročal o položaju dr. Gosar. Ta je v svojem govoru prav trdo prijemal sedanje voditelje SLS in jim vrgel v obraz marsikatero opravičeno pritožbo in obtožbo. Iz vseh svojih pritožb in obtožb pa ni izvajal posledic. „Ker bi zadeli delavci v slučaju samostojnega nastopa proti SLS ob močno organiziran agitacijski aparat in ob močno razširjeno časopisje, ki daleč presega moč „Pravice“ („Pravica“ 20. novembra), je pristal na sledečo medlo in pohlevno resolucijo:

„Zavedajoč se zgodovinskega pomena sedanjih volitev v boju slovenskega ljudstva za njegove pravice, pozivlje zbor zaupnikov požrtvovalno in disciplinarno v boj za SLS.

Da pa bo SLS po svojih poslanicah interese revnih, družabne zaščite najbolj potrebnih slojev: kakor delavcev, viničarjev, poslov, javnih uradnikov in upokojujencev ter zlasti nižjih uslužbencev vseh vrst, malih posestnikov in obrtnikov, sploh vseh malih ljudi v resnici v polni meri uvaževala ter jih odločno zastopala in branila, zahteva zbor zaupnikov Delavske zveze, da se pri sestavi kandidatnih list upoštevajo predlogi „Delavske zveze“ tako, da bo tem stanovom primerno število kandidatov na zanesljivih mestih sposobnih in izrazitih zastopnikov malih ljudi.

Da se omogoči sporazum in uspešno delovanje naših organizacij za dobrobit njihovih članov in celokupnega slovenskega delovnega ljudstva, naj se po volitvah (!) izvede reorganizacija SLS v smeri čim popolnejše avtonomije stanovsko političnih organizacij, kakor je že započeta (a ne izvedena, op. ur.) v veljavnem strankinem poslovniku.“

Ta resolucija pomeni popoln umik „Delavske zveze“ pred komando vrhovnega vodstva SLS. Ta umik pa vrhovnemu vodstvu SLS še ni bil dovolj. V zadnji številki „Pravice“ je napisal, mogoče je celo moral napisati „—ar“ (dr. Gosar? Kremenar?) članek, v katerem izjavlja, da so bili članki napa-

dalne vsebine na vodstvo SLS v list vtihotapljeni (!), potem pa nadaljuje:

„Vzrokov, da naši zastopniki niso izpolnili nad našega revnega ljudstva, je veliko. Zal, da je bila velika večina med njimi takih, da jih naši zastopniki niso mogli odstraniti. Ne bomo rekli, da ni na njihovi strani prav nobene krivde, čisto po našem pregovoru „Kdor ne dela, ta ne greši“. Tudi očitek, da so naši zastopniki delali zase, mesto za volilce, je čisto gotovo ne samo nepremišljen, marveč naravnost brezvesten. Če očitaš javnemu delavcu, da dela le zase namesto za splošnost, tedaj si pa že dolžan, da se prej temeljito prepričaš, ali je to tudi res. Brez tega pomeni tak očitek obrekovanje, ki je tem hujše, čim širši je krog ljudi, med katere ga raztrošiš. To je tem večji razlog, da nismo mogli iti molče preko tega.

Tudi kar se tiče tega, da so se vse stranke izkazale revnemu, delovnemu ljudstvu tako nenaklonjene, da to ne more od nobene izmed njih pričakovati dovolj iskrenega in poštenega zastopstva, moramo članarja, kolikor gre pri tem za SLS, vendar le popraviti. Ne tajimo, da z razmerami v SLS nismo zadovoljni. Vzrok temu tiči predvsem v tem, ker imajo delavci ter mali ljudje vobče v njej premalo vpliva ter se njihove želje in težnje v resnici premalo upoštevajo. Zato smo tudi na nedeljskem zboru zaupnikov Delavske zveze sprejeli resolucijo, v kateri zahtevamo, naj se po volitvah izvede v stranki reorganizacija, tako, da bodo lahko tudi delavci, viničarji in uslužbenci vseh vrst, dalje posestniki in mali obrtniki prišli potom svoje stanovske organizacije v stranki do primerne veljave.

Toda zahtevati tako izpremembo strankine organizacije rednim potom v času, ko se lahko brez škode izvede, ali pa tik pred volitvami razglašiti stranko pred vso javnostjo kot delovnemu ljudstvu izrazito nenaklonjeno in krivično, to je povsem nekaj drugega. Vsaka stranka, ki živi, se tudi razvija in se mora razvijati. Stranka, v kateri je vse dobro in ki ne potrebuje nobenih izpopolnitev in izprememb več, je tudi že zrela, da razpade. Toda, če smo s strankino organizacijo ali morda celo le z delovanjem ene ali druge vplivne osebe v njej nezadovoljni, ne moremo in ne smemo naprtiti krivdo za vse to stranki sami. Če bi bila SLS zaradi par oseb, ki nimajo ali ne kažejo smisla za delavstvo, v celoti slabša in delavstvu nenaklonjena in krivična, potem bi bilo to silno slabo znamenje ne le zanjo, marveč tudi za nas same. To namreč ne bi bila stranka, marveč bi bil to le trop ljudi, ki se dajo slepo voditi.“

To je pa že skoro nekaj več kakor umik. To je popolna kapitulacija „Delavske zveze“ pred mogočnostjo vrhovnega vodstva SLS.

Mnogi se bodo čudili in se vpraševali radovedno kako in zakaj je do tega umika prišlo.

Vzrok je enostaven in se da povedati z eno besedo: DENAR! „Delavska zveza“ je revna organizacija. Vso svojo gospodarsko moč črpa iz „Konzumnega društva“. Delavsko konzumno društvo pa je denarno popolnoma odvisno od „Združne Zveze“, ki je v popolni oblasti vrhovnega vodstva SLS!

Slovenski delavci, ali razumete sedaj, zakaj se je moral umakniti in kapitulirati dr. Gosar in vsa „Delavska zveza“ pred vrhovnim vodstvom SLS?

Mi pa kličemo slovenskim delavcem: „Ne omagajte v svojem boju, ampak nadaljujte svoj boj kot zavedni republikanci! Nikdar ne na kolena pred zagrizenimi monarhisti!

Da si bomo na jasnem!

V Sloveniji sta si stala dolgo let nasproti le dva politična nasprotnika: Slovenska ljudska stranka („klerikalci“) in Slovenska napredna stranka („liberalci“). Obe stranki sta plod starih avstrijskih razmer. Takozvano „liberalstvo“ in „naprednjaštvo“ so prinesli mladi slovenski fantje z dunajskih visokih šol v Slovenijo, proti njim pa so organizirali drugi možje ravnotako po dunajškem vzoru najprej konservativno, pa pozneje krščansko-socialno gibanje, ki se je polagoma razširilo pod vplivom narodnostnega boja v organizacijo Slovenske ljudske stranke.

Poleg teh dveh odločilnih strank smo imeli pred vojno še socialne demokrate v deželi, ki pa nikdar niso prišli do prave veljave pri nas, ker so bili ravnotako kot obe zgoraj imenovani stranki plod avstrijskih oziroma dunajskih razmer.

Prevrat l. 1918. nas je pa osrečil še s celo vrsto drugih strank. S Češkega smo dobili narodne socialiste. Iz Rusije smo dobili komuniste. S Češkega smo dobili agrarce (samostojne kmete). Iz Belgrada smo dobili radikale. Dobili smo torej iz vseh delov Evrope vse mogoče politične rastline, samo na naših domačih tleh ni zrastle nič!

Istočasno, ko smo mi Slovenci nosili v svojo deželo politične programe vseh mogočih strank v Evropi, se je pa v nam sosedni Hrvatski pojavilo gibanje, ki do malega odgovarja tudi vsem našim političnim težnjam. To je hrvaško kmečko republikansko gibanje, ki je zasnovano na naših domačih današnjih potrebah.

To gibanje se je udomačilo z bliskovito naglico tudi med našim ljudstvom. Danes gre po celi Sloveniji samo en glas: Za federativno republiko. To gibanje se je širilo med nami brez agitatorjev, brez shodov, brez denarja in brez pritiska od zgoraj! To je najboljši dokaz, da to gibanje res popolnoma odgovarja mišljenju in hotenju celokupnega slovenskega naroda!

Vsled svojega silnega širjenja, ki je dobilo še posebno vzpodbudo vsled zadnjih političnih dogodkov v Belgradu, pa je postalo republikanstvo pri nas silno nevaren nasprotnik vseh dosedanjih političnih strank, zlasti monarhističnih. Ker pa voditelji vseh dosedanjih političnih strank v Sloveniji prav dobro vedo, da je s pametjo nemogoče pobijati republikanstvo med Slovenci, zato so se vrgli z vso silo na laži, na zlobno zavijanje in podtikanje in žalibog tudi na osebno obrekovanje in blatenje, da bi vsaj na ta način republikanstvo med nami ubili in zatrli in se tako še sami obdržali na političnem površju. Žalibog, da v tem oziru tudi Slovenska ljudska stranka za drugimi prav nič ne zaostaja.

V nedeljo dne 23. novembra je objavil „Slovenec“ uvodnik, kjer kar mrgoli raznih nespameti, napisanih morebiti iz nevednosti, morebiti tudi iz zlobe. Ker se bo to, kar je napisal „Slovenec“, gotovo širilo po celi deželi, smo primorani na nekatere „Slovenčeve“ trditve odgovarjati. Naš odgovor bo miren in stvaren.

„Slovenec“ pravi med drugim, „da poseganje g. Radiča v volilno borbo v nehrvatskih pokrajinah države naravnost nasprotuje načelom, ki jih HRSS (hrvaška republikanska stranka, op. ur.) postavlja na čelo svojega programa. Kakor SLS ne postavlja kandidatov n. pr. v Zagorju (v hrvaškem Zagorju, op. ur.), tako tudi g. Radič rima nič iskati pri nas. Kakor on zahteva, da naj hrvaški narod sam sebe upravlja, tako zahtevamo mi, da Slovenci sami sebe vladamo in svoje zadeve sami vodimo.“

Na te trditve odgovarjamo sledeče: Republikanstvo kot tako je ideja, ki ni omejena na nobene državne ali deželne meje. Republikanci so bili med nami že zdavnaj vsi oni, ki so se vrnili domov iz Amerike. Republikanci so bili vsi oni, ki jim je bilo znano čudno življenje na raznih dvorih. Republikanci so bili vsi, ki so študirali vzroke francoske revoluci-

je. Vsi ti ljudje so postali republikanci brez ozira na deželne meje, ker ideje deželnih mej ne poznajo, kakor jih tudi krščanstvo ne pozna.

Kjerkoli pa se najde večje število ljudi, ki jih navdušuje ista ideja, imajo tudi pravico organizirati se, in imajo pravico ustanoviti svojo politično stranko, da pomorejo ideji do popolne zmage in do njenega uresničenja. Kakor veže katolištvo katoliške politične stranke v vseh deželah, tako veže republikanstvo republikance po vseh deželah. Kakor vežejo katoliška načela Slovensko ljudsko stranko s Hrvaško „pučko“ (ljudsko) stranko, tako veže republikanska ideja slovenske republikance s hrvaškimi republikanci. Kakor pa si Slovenska ljudska stranka ne bo dala očitati, da stoji vsled skupne idejne (katoliške) vezi že pod laško komando, tako naj tudi ona ne očita nam slovenskim republikancem, da stojimo vsled skupne idejne (republikanske) vezi že pod hrvaško komando! Kaj pa, če bi mi rekli, da stojimo mi vsled skupne idejne (republikanske) vezi pod komando francoskih ali ameriških republikancev? Ali pa če bi mi Slovenski ljudski stranki očitali, da stoji vsled skupne idejne (katoliške) vezi pod komando laških „popolarov“ ali pa nemških „krščanskih socialistov“? Ali se „Slovenec“ svoje nelogičnosti ne zaveda?

Mi slovenski republikanci smo jasno in določno povedali, da smo slovenski republikanci. Če bi mi hoteli biti pod Radičevo, ali bolje rečeno: pod hrv. komando (ker oseba nič ne pomeni!), bi bili to vendar lahko! Toda mi smo povedali jasno in določno, da smo in hočemo ostati Slovenci, ravno tako jasno in določno smo povedali, da smo republikanci, in ravno tako jasno in določno smo povedali, da stopamo s Hrvati v federativno zvezo. Ali različni gospodje tega niso brali? Ali ne vedo, da je samo v federativnih zvezah mogoče ohraniti si svojo neodvisnost in samostojnost? Dalje smo tudi jasno in določno povedali, da smo mi Radičev za hrvaške razmere priprojeni program spremenili in ga prilagodili za slovenske razmere, kar je sam Radič odobril. Kje je torej tu kakšna „hrvaška komanda“? Gospodje, poštenje ne velja samo v navadnem življenju, ampak tudi v politiki!

Sicer na stvari zdaleka ne stoji tako, kakor jih slika „Slovenec“ uvodnik, ampak precej nekoliko drugače. Kolikor mi poznamo položaj po deželi, je danes cela Slovenija republikanska, in kmetje, ki so organizirani v Slovenski ljudski stranki, so skoro do zadnjega moža za republiko. Kot pametni ljudje tudi ne morejo biti nič drugega kakor republikanci. To je dejstvo, ki ga nihče ne more utajiti, kdor ima odprte oči in odprta ušesa.

Niso na republikanci dosedanjí voditelji Slovenske ljudske stranke. Zaupniki SLS, ki so se udeležili pred leti zborovanja SLS v Celju, vedo še danes prav dobro, s kako silovitostjo je nastopil na tistem shodu na pr. dr. Korošec proti republikancem, ki so se že takrat pojavljali v vrstah SLS.

Med voditelji SLS in med člani SLS je nastalo torej vsled vprašanja: Ali monarhija — ali republika, globoko nasprotje in voditelji se tega nasprotja silno boje. Če bi se namreč republikanska ideja utrdila tudi v vrstah pristašev SLS tako zelo, da bi republikanski zaupniki SLS dobili na kakem shodu večino in se izrekli za republiko, bi morali sedanji monarhistični voditelji SLS odstopiti in se umakniti republikancem. Naravno in človeško razumljivo pa je, da se nihče rad ne umakne!

To je pravi, resnični in menda tudi edini vzrok, da voditelji SLS naše republikansko gibanje v Sloveniji tako strastno napadajo in nam podtikajo vsega vraga, samo ne tega, kar je res. Boj, ki ga bije vodstvo Slovenske ljudske stranke proti nam

Kaj hočemo?

Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Naročajte, čitajte in širite list

„Slov. Republikanec!“

republikancem ni načelen in ni princijalen boj, ampak je boj današnjih voditeljev SLS za njihovo voditeljstvo. Pristaši Slovenske ljudske stranke pa bodo sčasoma tudi svo-

jim voditeljem dokazali, da je ta boj brezupen. Slovenija je že danes od enega konca do drugega republikanska, če je to kakšnim „voditeljem“ prav ali pa ne!

Branilec kralja.

Zadnje čase kar mrgoli ljudi, ki branijo kralja in njegove pravice —. Zadnjič smo enega teh branilcev, dr. Lenarda, nekoliko okrcali. Šlo nam pri tem ni za prerekanje s tem gospodom, pač pa za to, da pokažemo slovenskemu ljudstvu, s kakšnimi razlogi se pri nas brani monarhizem.

Na naš članek odgovarja dr. Lenard. Dr. Lenardov odgovor bo nerazumljiv za človeka, ki ne ve dvoje: prvič, da je Lenard član velesrbske radikalne stranke, ki ga je najela, da slepomiši z velesrbskim monarhizmom in imperijalizmom med Slovenci, drugič, da ima neko prav posebno nagnenje, govoriti o stvareh, ki jih ne razume. Vsak profesor bi pogljal študenta od kolokvija, ki bi v prvem polletju razvijal take državoslovne nazore, kakor to dela Lenard. Lenard očividno ni nikoli prebral še tako skromne državoslovne razprave. Pa vendar piše dolge članke o stvari, ki je ni nikoli študiral. Seveda, res je, piše jih samo za „Slovenski Narod“.

Opozorili smo dr. Lenarda na konfuznost njegovega prvega članka. Pričakovati bi smeli, da bo ali tiho, ali bo pa vsaj poizkušal, pisati nekoliko stvarnejše. Toda to bi bilo proti njegovi naturi — se zdi. Napisal je torej odgovor, ki je še veliko bolj zmeden, nestvaren in neutemeljen, nego je bil prvi. Vrh tega se previdno ogiblje razgovora glede glavne točke, namreč glede njegove lastne trditve, če je kralj predstavnik narodove volje ali ne. Zato pa očita nam, da se ogibljemo razgovoru glede jedra njegove trditve, da ima namreč načelnik države, vseeno, če je to vladar ali predsednik republike, vsak čas pravico, odreči vladi zaupanje in razpustiti parlament, ako sodi, da ta ni več predstavnik narodne volje.

Če bi bil dr. Lenard naš članek bolj pozorno prebral, bi se bil ne le marsičesa naučil, ampak bi bil tudi videl, da smo temu „jedru“ posvetili kar cel odstavek. Izrecno smo tam govorili o **eventualni možnosti** take kraljeve pravice. A izrecno smo tudi kazali na to, da sme kralj zahtevati razpust parlamenta le od vlade, ki ima večino parlamenta za seboj, kajti edino taka vlada sme biti v parlamentarni državi in edino tako vlado **sme in mora** kralj imenovati. To se pravi, da govorimo nazorno in tudi dr. Lenardu umljivo: Če bi se spoštoval čl. 1 ustave, ki predpisuje parlamentarno monarhijo, in če bi kralj smatral, da današnji parlament ni več predstavnik narodne volje, bi bil moral Davidoviču, zaupniku parlamentarne večine in zadnje parlamentarne vlade, poveriti razpust parlamenta in vodstvo volitev. Poveriti vlado in razpust parlamenta njegovim manjšini pa pomenja kršitev parlamentarnega načela in tudi kršitev čl. 1. ustave.

Kajti še enkrat: v parlamentarni monarhiji je samo en predstavnik narodne volje, to je parlament. Kralj ima reprezentativne pravice. Dr. Lenardu bi svetovali, naj prečita kako zgodovino angleškega parlamentarizma. In videl bo, da se vrši na Angleškem imenovanje vlade edino iz članov parlamenta, videl bo celo, da si kralj na Angleškem nikoli ne bi drznil, zahtevati volitve, če mu jih ne predlaga ministrski predsednik. Večino parlamenta je imel Mac Donald za seboj, ko se je sestavila vlada iz njegove stranke. In ko ni bila ta večina več gotova radi nezanesljivosti liberalne stranke, je Mac Donald predlagal nove volitve za parlemen in jih je tudi sam izvedel.

Dr. Lenard seveda take knjige ne bo čital in vsega tega ne bo videl in razumel. Zakaj, sicer bi se popolnoma onesposobil kot „Narodov“ član, kar in velesrbski radikalni zaupnik. Kam bi s članki, ki bi utegnili vzbudi-

sum, da se pri nas vlada proti narodu!

Dr. Lenard pa tudi očividno vedoma slepomiši, ko piše o pravici načelnika države, nastopiti proti parlamentu, češ, da je vse eno, če je načelnik države vladar, to je kralj, ali predsednik republike.

Ne, spoštovani gospod dr. Lenard, to še daleč ni vseeno! Med predsednikom republike in monarhom je razlika, ki se zdi nekaterim na primer ravno nam republikancem, zelo bistvena. Predsednik republike je namreč to, kar je hotel Lenard zasvojit kralju, in kar kralj ni: predstavnik narodne volje. Predsednika republike voli ljudstvo in ljudstvo si izbere za predsednika tisto osebo, do katere ima največ zaupanja. Zato ima tudi **predsednik republike vse drugačne in večje pravice, nego jih ima in jih sme imeti kralj v parlamentarni monarhiji**. Če bi dr. Lenard kaj čital — pa ne bo — bi lahko doznal, da ima na primer ameriški predsednik veliko večje pravice nego angleški kralj. To je tudi z demokratičnega stališča edino pravilno. Kajti predsednika republike pošlje lahko ljudstvo pri prvih volitvah k vragu, če ni njegove volje dobro in vestno izvrševal. Kralja pa ljudstvo ne more odstaviti, razen nasilnim potom. Zato pa seveda tudi ni zastopnik njegove volje. Predsednika republike voli ljudstvo in si izbere zanj človeka, v katerega moralne in umske sposobnosti ima zaupanje. Mogoče je seveda, da ljudstvo pri tem nima zmeraj srečne roke in da izbere včasih tudi manj sposobnega. Toda že v par letih lahko popravi svojo napako. Pri kraljih je to drugače, kajti še preden pride na svet, mu je določeno, da bo načelnik države, in njegove moralne in duševne lastnosti so čisto odvisne od slučajnosti kraljevske zakonske postelje. Mogoče je, ker je taka človeška narava, da se rodi v kraljevski postelji moralno in umsko manj vreden človek, tudi zločinec, in upam, da te možnosti celo dr. Lenard ne bo oporekal. Gotovo seveda pri Lenardu to ni. Kaj torej v tem slučaju, da govorimo čisto akademsko: Ali naj ima tak človek iste pravice, čeprav ga z lepa ljudstvo ne more odstaviti, kakor jih ima predsednik republike? Ali naj ima recimo kak slaboumen kralj pravico, pošiljati ljudske poslance domov, če bi se mu v njegovi manjvredni pameti zazdelo, da niso več pravi predstavniki narodne volje, in ali naj ima celo pravico, poveriti v takem slučaju vlado recimo kakemu zločincu, ki je pravkar prišel ali ki je bil pravkar na potu v ječo? Po dr. Lenardovem mnenju bi jo imel, po našem ne, in gotovo je, da je v nobeni parlamentarni monarhiji nima in ne more imeti. Angleški kralj sme biti bebec, k vsemu slabemu nagnjen, toda pravice angleških državljanov zaradi tega ne bodo trpele. Kajti parlamentarno načelo ne zahteva od angleškega kralja nič več, nego da podpiše ukaze in naredbe, ki mu jih predloži ministrski predsednik. Službo angleškega kralja bi torej lahko opravljal vsak gorjanski šolarček. Službe ameriškega predsednika ne bi mogel opravljati.

Kdor ima tako pomanjkljivo državoslovno znanje, kakor dr. Lenard, bi moral biti pri izbiri primerov dvakrat previden, sicer se osmeši. Lenard ni bil previden in zato se je osmešil. Kot dokaz za svoj državoslovni nauk o pravicah kralja navaja Češkoslovaško. In potem pravi tako otročje ljubko: „Češka republika je parlamentarna država in Masaryk se menda razume na parlamentarizem. Toda na Češkem so... imeli čisto uradniško vlado in noben Čeh ni rekel, da to ni parlamentarna vlada.“

To je modrost prvič od dr. Lenarda in drugič za „Slovenski Narod“. Škoda, da prav nič več, ker bi bilo sicer dokazano, da smo mi naprednejši od Čehov, saj je vendar Pašič celo izvoljen poslanec.

Med nami in Češko je mala razlika. Mi bi namreč imeli biti glasom ustave **parlamentarna monarhija, pa še to nismo**, Češkoslovaška pa je **demokratična republika**. In v republiki sta vedno dva predstavnika narodne volje: parlament in predsednik, ponekod celo tretji: senat. Toda tudi predsednik bi si ne upal, čeprav je nosilec narodovega zaupanja, vladati proti volji parlamentarne večine, zakaj vedno je volja parlamenta prva in predsednikova druga. Če je torej češkoslovaški predsednik Masaryk, moralna in umska osebnost svetovnega slovesa, postavil **sporazumno s parlamentom uradniško vlado**, je to nekaj drugega, nego če imenuje **kralj proti volji parlamenta vlado**, ki nima parlamentarne večine. Ali se ne zdi to celo Vam, spoštovani g. dr. Lenard? Seveda ni noben Čeh rekel, da to ni parlamentarna vlada, ker je bil vsak Čeh toliko pameten, da je to že vnaprej vedel, da to ni, temveč da je uradniška vlada pač uradniška vlada. Samo v dr. Lenardovih člankih je možen nesmisel imenovati uradniško vlado parlamentarno in najbrž tudi narobe.

Toda dr. Lenardu ni blamaže nikoli dovolj, zato nas poučuje dalje: „Ustava vključuje parlamentarizem.“

Zopet ni res, dragi g. Lenard! Ustava je prevod latinske besede konstitucija, in ne označuje na sebi nič drugega, nego ustroj, ki ga ima vsak organizem, bodisi telesni, bodisi socijalni. Ustavo imajo poganška kanibalska plemena prav tako, kakor Anglija, Tibet prav tako, kakor Švica, Jugoslavija prav tako, kakor Zedifnjene države ameriške. Samo zelo različne so te ustave. In ko so se Francozi borili v veliki revoluciji za ustavo, so se borili za ljudsko ustavo, pri čemer je radi preprostosti prilastek „ljudski“ po navadi izostajal. Pot ljudskih pravic in demokratizma je šla preko absolutistične ustave do (ljudske) ustave, v kateri je moralo vsepovsodi ljudstvo oblast in moč deliti z vladarji, ter dalje do parlamentarne ustave. Zato bi izraza „parlamenta-

ren“ nikakor ne mogli v naši ustavi „izpustiti“, kakor slepomiši dr. Lenard, temveč narobe, še zelo poudariti in pojasniti ga bo treba v bodoči jugoslovanski ustavi, če naj ima res ljudstvo glavno besedo, ne pa razne dvorne klike. Izpustil bo izraz „parlamentaren“ kvečjemu kak velesrbski plačanec, ki mu je naloga, izpodkopavati parlamentarizem, kakor ga je „izpustila“ dejansko iz ustave današnja vlada.

H koncu koncev še nekaj.

Dr. Lenard pripoveduje, da je bil naš zadnji članek, v katerem smo okrcali njegove zmešane državopravne nauke, poln osebnosti, psovok in zavijanja. To bi utegnili kdo napčno razumeti, kakor da smo dr. Lenarda osebno napadli. Stvar je malo drugačna. Tudi pameten človek lahko zagreši včasih neumnost, dostikrat jo celo mora, če mu na primer veli njegova služba, da piše in govori o stvareh, ki jih ni nikoli študiral in o katerih nima pojma. Ne Lenarda, temveč njegov članek smo označili za neumen in zmešan. Mislimo tudi, da smo to dovolj jasno dokazali, saj se je celo Lenard iz njega toliko naučil, da je v drugem članku kar „pozabil“ na svoj prvotni nauk o kralju kot nosilcu narodove volje, čeprav je ravno na ta nauk od početka postavil vso svojo državoslovno stavbo. Res je včasih težko, ločiti stvar od osebe, zlasti če se vidi, da kdo kljub pouku vztraja na kaki neumni trditvi. Vendar smo prepričani še danes, da Lenard sam ni tako neumen, kakor so njegovi članki in dajih piše le, ker mu tako velela njegova služba, in v prijetni zavesti, da z enim samim člankom potegne kar troje: „Narod“, njegove naročnike in honorar. Če pa hoče res svoje članke dvigniti malo višje, mu svetujemo to-le: V Ljubljani imamo vseučilišče in na tem vseučilišču pravno fakulteto. Na tej pravni fakulteti je precej slovenskih dijakov. Slovenski dijaki so revni in imajo radi kak majhen zaslužek. Naj si vzame torej Lenard za inštruktorja kakega dijaka, ki je opravil prvi državopravni kolokvij in naj se da od njega poučiti o temeljnih državoslovnih resnicah. Potem bo Lenard lahko pisal bolj pametne članke. Če v zadovoljstvo svojih kruhodajalcev, mu seveda ne garantiramo.

Trboveljski delavci.

Trboveljska premogokopna družba spada med najočividnejša kapitalistična podjetja pri nas. Mogoče ji je to iz dveh razlogov: prvič, ker ji daje obseg njenih rudnikov in množina v njih proizvajanega premoga na trgu nekaj monopol, tako da lahko odjemalcem narekuje cene, ker drugega premoga skoro ni dobiti, drugič, ker sili velika brezposelnost v Sloveniji, posledica deloma brezumnne, še bolj pa Sloveniji naravnost sovražne državne gospodarske politike, slovensko delavstvo, da sprejema vsako delo in za vsako ceno.

Zgodovina trboveljskih rudarjev po prevratu je zgodovina stavek, zaporov in preiskav.

Ali končno je vendar delavstvo našlo izhod, čeprav je ta izhod le bolj za silo. Začelo se je v velikem številu izsiljevati v inozemstvo, zlasti na Francosko, kjer je našlo sicer ne obilen, vendar pa vsaj človeka dostojen zaslužek.

Kdor pozna našega človeka, ve, kako visi na svojem domu, na svoji rodni grudi. Če jo zapusti, stori to le v skrajni stiski in šele potem, ko doma njemu in njegovi družini ne kaže drugega nego umreti. Brž pa ko se je v tujini s težkim delom zaslužil toliko, da more upati na človeka vredno življenje v domovini, se vrne, da živi in umre na tisti zemlji, ki dostikrat niti njegova ni in za katero mora plačevati občutno najemnino in zakupnino.

In kdor vse to ve, ve tudi da trboveljski delavec ne bi šel v tujino, če bi ne bila to zanj edina pot do človeške eksistence. To je tako gotovo, kakor je verjetno, da prekolne izseljujoči se delavec trikrat tisto

domovino, ki bi mu lahko dala kruha, pa mu ga noče in ne more, ker tako velela najvišji interes kakega Radeta Pašiča.

Vendar, recimo, da tu gre stvar po poti, kakor v večini držav, ki slove na kapitalizmu. Ali poslej se dogaja nekaj, kar je mogoče samo v Jugoslaviji, kjer vlada „nacionalni“ blok.

Vsak Evropejec, tudi kapitalist, bo rekel: Delavci uhajajo trboveljski premogokopni družbi. Očividno imajo premajhne plače in drugje se jim ponujajo boljše. Trboveljska družba bo morala ugrizniti v kisló jabolko in nekoliko povišati delavske mezde.

Toda trboveljska premogokopna družba tega ni storila. Čemu, ko so pa med njenimi delničarji odlični člani „narodne“ vlade! Čemu tudi, ko je „prepričanje“ slovenskih narodnjakarskih časopisov vedno in vsakomur na prodaj.

In res! Ni dolgo tega, ko so se hoteli westfalski rudarji vrniti domov. Tedaj jih trboveljska družba še ni rabila. In listi so bili veseli in vlada tudi, ko so izvedeli, da dobivajo ti rudarji delo v francoskih rudnikih. Pisaló se je o tem, kako se jim tam dobro godi, pa še na misel jim ni prišlo, da bi morali za te večje in pridne ljudi najti dela v domovini, da je izguba za naš narod, če pošljamo svoje najboljše delavce po svetu.

Med tem je prišla Trboveljska premogokopna družba v zadrego, zakaj kar trumoma se izseljujejo njeni delavci na Francosko, kjer je zaslužek boljši. Prav tisti čas, ko je prišla Trboveljska družba v zadrego, pa začena velika skrb naših ju-

goslovenskih listov in naše jugoslovenske vlade za slovenske rudarje. V Franciji, da se godi slabo našim delavcem oznanjajo. Doma v Trbovljah, da imajo imeniten zaslužek, pišejo. In vlada pošilja okrajnim glavarjem okrožnice, naj onemogočijo izseljevanje.

Z drugimi besedami: še tisti drobec svobode, ki ga je delavstvu prinesla francoska revolucija in angleški liberalizem, pravico svobodnega preseljevanja, hočejo vzeti slovenskim delavcem. Naš rudar mora ostati doma v Trbovljah in mora tam delati pod pogoji, ki jih narekuje družba, kot pravi tlačan. Kajti sicer so ogroženi naši „narodni interesi“.

Priznavamo, da delavstvo trboveljskih premogovnikov ni imelo vedno srečne politike, precej po zaslugi raznih krivih prerokov, ki so neverjetno hitro našli bližnjico med

moskovskimi boljševiki in belgrajskimi radikali. Toda škandal brez primere je, če naj politično prepričanje tega delavstva opravičuje vsako svinjstvo, vsako protizakonitost nad njim. Sama vlada mu je najprej pritoročala francoske rudnike, in ko je bilo treba nekaj podpore brezposelnim, je bila vesela da so odšli v tujino. Ko so pa začeli odhajati tudi tisti, ki jih rabijo lastniki trboveljskih rudnikov, da se jim ne zmanjša dobiček, je pa vse samo komunistična agitacija, ki jo je treba prepovedati. Zakaj sicer bi se morale neizogibno povzročiti mezdne trboveljskim rudarjem, Rade Pašič bi vlekel manjše dividende in država bi bila v nevarnosti.

Šesto leto „svobodne“ Jugoslavije prinaša slovenskemu delavstvu pravo suženjstvo.

Iz naše organizacije.

Iz Hoč pri Mariboru nam pišejo: 3. novembra letos so »neznani« zlikovci na tuk. pokopališču razbili in podrli na tla 17 kamenitih in 3 lesene spomenike. Nobena oblast pa se ne gane, da bi storilce izsledila, pa tudi noben časopis ni hotel objaviti. Ni čuda, da je današnja mladina tako surova in poteptana, saj se jo v šoli in izven nje neprestano hujska in se navaja sovražiti zaradi strankarskih in nacionalnih zadev. Tudi naša mladina se — balikanizira!

Sv. Trojica, okraj Logatec. Tu se je ustanovila nova krajevna politična organizacija SRS. Predsednik je Jožef Anzeljc, kmet, njegov namestnik Petrič Alojzij, posestnik in gostilničar, tajnik Seljak Ivan, blagajnik pa Seljak Franc, oba kovača. Odborniki so: Sivec Aleks, Lah Jožef in Baraga Jožef.

Podobčina Otavé, okraj Logatec. Tudi tu so se organizirali slovenski republikanci v lastni krajevni poli-

tični organizaciji. Predsednik je Koščak Janez, njegov namestnik Jožef Lah, tajnik Jožef Zalar, blagajnik Zalar Jožef, odborniki pa so: Rod Jožef, Bizjak Janez, Koščak Franc in Zalar Andrej — vsi posestniki. — Posnemajte!

Novo krajevno organizacijo SRS delavcev in kmetov so ustanovili delavci v **Studencih pri Mariboru**. Naš domačin prijatelj Roman Bendé je v jasnih, jedrovitih besedah označil program stranke, ki je vzbudil splošno odobravanje in navdušenje. Izvolil se je odbor, ki šteje z ozirom na velikost našega kraja 12 članov, samih delavcev in obrtnikov. Aktivnih članov je pristopilo nad 50. — Po zborovanju se je razvila zelo živahna debata, v kateri se je sklenila prireditev republikanske zabave v korist tisk. in volilnega sklada ter ustanovitev krajevne organizacije v Limbušu-Pekreh, ki se izvrši še ta mesec.

Nova doba — nov duh!

Kdor pozna natančneje naše slovenske razmere mu pade zlasti dvoje v oči: prvič mala in nizka stopnja politične izobrazbe Slovencev v obče in drugič mala zavest lastne narodnosti. To sta nas Slovencev dva najglavna oreha. To zlo rodi vedno nova zla, zato ga je treba odpraviti.

Več politične izobrazbe.

Seveda to ni lahek posel. Za politično izobrazbo našega ljudstva, zlasti kmeta in delavca, se je storilo doslej veliko premalo. V vseh naših političnih strankah je bila navada, da je mal in ozek krog mislil in delal za vse druge. Od tod se je razvila politična diktatura posameznikov in posameznih političnih skupin. To pa je slabo. Treba priti tako daleč, da bodo v političnih strankah ljudje res organizirani in da se bodo vedno in neprestano naučevali o važnih dnevnih dogodkih in vprašanjih domačije in zunanjenega sveta. Če pogledamo našo slovensko literaturo, moramo priznati, da je glede poučnih in vzgojnih političnih in socialnih spisov precej mršava. Če nanese potreba, da priprosti človek prosi za primeren političen spis, da bi se kaj iz njega naučil, pa dostikrat ne veš, kaj bi dal iz rok.

Gosposka »narodnost« in ljudska narodnost.

Isto je z našo narodno zavestjo. Mi imamo vse polno »narodnih« društev, zastav v narodnih barvah, imamo celo »Narodne domove« in le prečestokrat tudi »narodne« veselice. Okoli vsega tega se vrti le ozek krog ljudi, ljudstvo pa od vsega tega nima nič. Pri nas so pač ljudstvo »vzgjajali«, vzgajili ga pa niso. Zakaj ne? Ker gospoda, ki ima »našo narodnost« v nekakem zakupu, tega nikoli ni resno niti hotela. Premalo je v naših ljudskih množicah zavesti, da smo Slovenci, da smo samostojen narod ali da bi vsaj morali biti in da imajo Slovenci pra-

vico sami gospodariti na svoji zemlji. Koliko ljudi pri nas kupuje slovenske knjige? Koliko ljudi je, ki poznajo našo domačo politično in narodno in socialno zgodovino? Zelo jih je malo!

Neznanje je bič v rokah sovražnika!

Ta primanjkljaj naše ljudstvo hudo tepe. Pomanjkljiva politična izobrazba omogočuje političnim strankam, da kar na debelo farbajo in da se na ljudskih shodih sliši toliko praznih fraz, ki nimajo ne glave ne repa. Ljudstvo bi moralo vedeti kaj je država, kakšne so njene naloge in dolžnosti; vedeti bi moralo kaj je narod, kako je nastal, kako je doslej politično živel in kaj je njegova naloga; vedeti bi moralo, kakšne so naše in naših sosedov gospodarske prilike, kaj je mogoče ustvariti in kaj doseči; vedeti bi moralo, kakšna je naša notranja naseljenost in katere panoge gospodarstva nam najbolj omogočajo služiti si vsakdanji kruh itd., itd.

Neznanje je največji ljudski sovražnik.

Naloge dobrega časopisa.

Časopisja imamo Slovenci precej in nekatero je tudi precej razširjeno. Toda kakšna slaba slika se nam ponuja pri pogledu nanj.

Časopisje pri malem narodu, kakor smo mi Slovenci, ima vse večje naloge, kakor pa pri velikih, ki imajo poleg tega tudi veliko in raznovrstno književnost. Naše časopisje bi moralo biti stvarno in predvsem politično vzgojno. Pa ni! Kar vprašamo ljudi, ki naše časopise redno beró, koliko so se iz njega naučili. Nič. Kvečjemu so se iz njega navzeli strankarske strasti in lenega mišljenja. Zato naj vsakdo premisli, kateri list bo naročil, da mu bo tudi kaj koristil pri izobrazbi uma in srca!

Republikanski duh je nosilec nove dobe.

Mi hočemo te velike napake popraviti, v kolikor je to v naših

skromnih močeh. Republikanski duh naj prenove več naš kmečko-delavski narod. Toda ne s frazami, z neizpoljivimi zahtevami in takšnim radikalizmom, ki meji na smešnost in neumnost. Prenoviti je treba naše ljudstvo s samozavestjo in odloč-

nostjo na eni strani in z večjim umom in razumevanjem vsega tistega, kar je zanj bitno in važno, tako v politiki, v gospodarstvu in v socialnem razvoju! Nova doba je prišla in v to dobo mora priti tudi nov duh!

Kmet in delavec! Vprašaj se vsak dan:

Ali sem že naročil

Ali redno berem

Ali redno plačujem

Ali imam kaj zaostanka na naročnini za med znanca

Ali in prijatelji dovolj priporočam

časopis

SLOVENSKI REPUBLIKANEC

Uprava v Ljubljani, Breg št. 12, II. nadstr.

Dnevne vesti.

REPUBLIKANCI — POZOR!

Izšla je brošura »**Temeljni nauk Slovenske republikanske stranke kmetov in delavcev.**«

To brošuro mora imeti vsak naš somišljenik, da se pouči o tem: **kaj hočejo doseči slovenski republikanci?**

Cena posameznemu izvodu je samo Din 2, pri naročbi nad 20 izvodov 20% popust.

Somišljeniki sezite po tej brošuri! Naroča se pri upravi »Slovenskega Republikanca«, Ljubljana, Breg št. 12.

Slovenski republikanci — širite svoj list med kolikor mogoče mnogo ljudi! Iz naših današnjih odgovorov na grde laži in podtikanja, ki se jih poslužujejo naši nasprotniki proti nam v volilnem boju, spoznate lahko, s kakšnimi težavami se moramo boriti! Kar raztrosijo naši nasprotniki o nas raznih laži po vsi deželi, to se širi kot kuga vsepovsod. Na vse te laži pa morajo ljudje izvedeti tudi **odgovor**. Da pa tega zvedo, je treba, da bero tudi »Republikanca«, da bodo mogli potem **soditi sami**, kdo ima prav in kdo nima prav. Naša pot je bila od vsega početka jasna, določna, poštena in **javna**. Zato pa proti nam sploh ni mogoče drugače nastopati kot z obrekovanjem. Obrekovanje pa je orožje za one, ki nimajo dovolj **pametnih** razlogov za obrambo svojih načel.

»**Tradicionalno slovensko stranko**« imenuje nedeljski »Slovenec« Slovensko ljudsko stranko. Ta trditev je le toliko resnična, da Slovenska ljudska stranka že dolgo **obstoja v Sloveniji**. Kar pa **obstoja v Sloveniji**, še ni, da bi moralo biti res **slovensko**. Leta 1918. n. pr. Slovenska ljudska stranka ni bila prav nič »tradicionalno slovenska«, ampak je bila popolnoma »jugoslovenska«. Kaj to pomeni, vemo danes vsi. To je pomenilo takrat toliko, da je rekel voditelj Slovenske ljudske stranke v Belgradu, da **slovenski jezik v parlamentu ni potreben!** Zakaj ne bi ljudje smeli izvedeti gole resnice?

Škodljiva kaprica. V nedeljskem uvodniku »Slovenca« beremo, da je nastop Slovenske Republikanske stranke treba označiti kot **slovenstvu škodljivo kaprico** ljudi, ki ne vidijo, kako jih g. Radić uporablja v svoje namene, potem jih bo pa pustil na cedilu. — Mi mislimo, da republikanska ideja ni za slovenstvo prav nič škodljiva »kaprica«. Kot za »slovenstvo škodljivo kaprico« bi mnogo lažje označili **nastop sedanjih voditeljev Slovenske ljudske stranke** proti republikanstvu, ki ga hočejo zatreti samo zato, da bi oni še nadalje lahko ostali »voditelji«. To je »kaprica«, ne pa naš nastop, ki bo prav kmalu res **združil vse Slovenstvo pod mogočno republikansko zastavo!**

Radić nas bo pustil na cedilu! Značilno za mišljenje slovenskih

politikov in politikonov je, da se ne morejo otresti vere v moč in veljavo posameznih oseb. Mi smo že stokrat in stokrat dopovedovali ljudem, da je **ideja vse, oseba pa desetkrat nič**, pa vse nič ne pomaga! Politikonu gonijo svojo osebno lajno naprej in vedno gledajo le na osebe. Tudi naši nasprotniki ne vidijo drugega. Oni ne vidijo Slovenske republikanske stranke, ampak vidijo le g. **Prepeluha**. Oni ne vidijo Hrvaške republikanske stranke, ampak samo g. **Radića**. Zato tudi pišejo, »da nas bo g. Radić pustil na cedilu«. Ko ga bo pustil na cedilu, g. **Prepeluha** ali Slovensko republikansko stranko? Kar imata gg. **Prepeluh** in **Radić** nad seboj — če sploh imata kaj, — nas to nič ne briga. Oba se lahko puščata na cedilu drug drugega kakor se jima ljubi. **Toda nihče ne more pustiti na cedilu Slovenske Republikanske Stranke, ker je Slovenska Republikanska Stranka že danes večina slovenskega ljudstva. Vsega naroda pa nihče ne more pustiti na cedilu, kajti kar hoče ves narod, to narod tudi doseže.** Pač pa se lahko zgodi, da ostanejo na cedilu razni **voditelji**, ki sklepajo razne politične pogodbe brez vednosti in odobritve ljudstva pri zaprtih vratih, kakor se je to pripetilo n. pr. voditeljem Slovenske ljudske stranke s takozvanim »Markovim protokolom«, ko jih je Pašič res pošteno pustil na cedilu.

Združno gibanje. V založbi »Združne založbe« v Ljubljani je izšel četrti, peti in šesti zvezek »Združne knjižice«. Četrti zvezek prinaša razpravo: »Praktični socializem« prirejeno po R. Wildbrandtu; peti zvezek prinaša dve poučni razpravi: »O početku zadruškega gibanja« in prevod iz angleščine: »Politični razvoj britanskega zadružnega gibanja«. Šesti zvezek se peča s stanovanjskim vprašanjem nosi naslov »Stan in Dom«. Cena vsakega zvezka je Din 1.50. Naroča se pri »Združni založbi« v Ljubljani, Aleksandrova v. 5.

Opozorjamo na današnji uvodni članek in pa na odgovor »Slovenskemu Gospodarju«. Primerjajte, kaj je pisal »Slov. Gospodar« pred dobrim tednom in kaj je govoril v nedeljo voditelj Slovenske ljudske stranke dr. Korošec in potem **sodite sami!**

Današnje številko našega lista naj naši cenjeni naročniki **dobro shranijo**. V volilnem boju bo zanje neprecenljive vrednosti, ker najdejo v nji odgovor skoro na vse očitke, ki so jih nagrmadili naši nasprotniki proti naši republikanski stranki. Kdor pa le more, naj jo da brati tudi drugim ljudem, da bodo vsi lahko spoznali, kako grdih sredstev se poslužujejo razni ljudje, da bi našo republikansko stranko zatrli. Mi se žalibog ne moremo braniti tako, kakor bi bilo treba, ker nimamo dnevnika: Zato pa preberite

naš list toliko bolj natanko, da bo ste za vsakega nasprotnika našli primeren odgovor. Kdor pa le količkaj more, naj nam pridobiva nove naročnike, kajti poštenje in pravica mora zmagati proti obrekovanju in podfikanju.

Ugotovitev. Danes ve vsak otrok, kdo je v Sloveniji prvi dvignil re-

publikansko zastavo. Stavili bi pa skoraj svojo glavo, da ne bo dolgo, ko se bo oglasilo časopisje dr. Korosca in začelo razkladati, da je ono bilo že od vsega začetka — republikansko!

Velik shod zaupnikov bo sklicala Slovenska ljudska stranka sredi decembra v Ljubljano. Somišljeni-

ki! Kdor izmed vas pozna kakšnega zaupnika Slov. ljudske stranke, naj mu prigovarja, da predlaga in zahteva na obnem zboru zaupnikov, naj se Slovenska ljudska stranka imenuje poslej: Slovenska republikanska ljudska stranka! Kdor je res republikanec, naj pride na dan s svojim pravim imenom! Kdor

se pa svojega pravega imena boji, je hinavec in lažnjivec! Po tem se bomo poznali in po tem bomo 8. februarja tudi glasovali!

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSKIH REPUBLIKANECV.

Odgovorni uredni Drago Brozovič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Trboveljski premog
drva koks
angleški premog
šlezijske brikete
dobavlja
ILIRIJA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Plaćilo
ludi na obrtke.
Telefon št. 220.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

Ustanovljeno 1898

registrovana zadruga z omejeno zavezo

Aleksandrova cesta 5

Telefon št. 367

Obreduje
hranilne vloge po
najugodnejši ob-
restni meri brez
vsakga odbitka.

Kupim: Dunajski in Ljub-
Slov. Bčelo, Slov. Glasnik in
vse druge knjige

HINKO SEVAR
antikvariat knjigarna
Ljubljana, Stari trg 34

FR. SLOVNIK

Ljubljana, Stari trg 2

priloga po najnižjih cenah
svojo zalogo izgotovljenih oblik
in manufakture.

Obleke po meri se točno izvršujejo.

Izšla je Blasnikova
Velika
Pratika
za navad- 1925 ki ima
no leto 365 dni.
VELIKA PRATIKA je najstarejši
slovenski kmetijski koledar, koji je
bil najbolj vpoševan že od naših
pradedov. — Tudi letošnja obširna
izdaja se odlikuje po bogati vsebini,
zato pride prav vsaki slov. rodbini.
Dobi se v vseh trgovinah po Slove-
niji in stane 5 Din; kjer bi jo ne
bilo dobiti, naj se naroči po dopis-
nici pri
J. Blasnika nasled.
tiskarna in litograf. zavod
Ljubljana, Breg št. 12.

□□□□□□□□□□

Za pouk in zabavo je potrebno
dobro čtivo, ki je tudi veselje in
kras knjižici. Za Din 5.— se dobi
najboljši Kellerjev roman

Regina

Za Din 15.— najlepši roman srb-
skega pisatelja nušića

Občinsko dete

in za Din 14.— se dobi knjiga

Zeleni kader.

ki opisuje življenje legionarjev za
časa svetovne vojske in razsula
Avstrije — v tiskarni

J. Blasnika nasled. v Ljubljani,
Breg št. 12.

Denar je poslani naprej.

□□□□□□□□□□

Prometni zavod za premog
d. d. v Ljubljani

prodaja premog

iz slovenskih premogovnikov vseh kakovosti v celih
njenih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor ino-
tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo ino-
zemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora
vrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo
uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

NASLOV: Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani,
Miklošičeva cesta št. 15 II. nadstropje

Naslove oddajalcev in odje-
mlancev stanovanj,
trgovskih in obrtnih lokalov, posojil,
kreditov ter prodajalcev in kupcev
hiš, posestev in premoženja dobite
proti mali odškodnini pri „Posre-
dovalcu, Ljubljana, Sv. Petra c. 23.

Vsem cenjenim gospodinjam
priporočamo

ADRIA

ljudsko ječmenovo, dvojno
sladno ječmenovo „Sidro“
in dvojno sladno rženo
„Meta“-kavo.

JOHAN
se dobi v vseh spece-
rijskih prodajalnah.

EDINI TIHI PISALNI STROJ
L. C. SMITH & BROS
MOD. 8, BREZ NAJMANJŠEGA ROPOTA

ZASTOPSTVO: LUDOVIK BARAGA
Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/1.

Ure Zlatnina

F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

Ščipalci Očala

DRVA

trboveljski premog

H. Petrič, Ljubljana

Gospovetska cesta št. 8

22 Telefon 343 22

Novo! **Največje zanimanje** Novo!

vlada za zgradbo stanovanjskih hiš v sistemu

„SEIDEL“

ker je zidanje v tem sistemu tehnično in ekonomsko dovršeno,
najhitrejšje in najcenejše. Splošno pozornost vzbujajo

nosilci sistema „SEIDEL“

ki nadomeščajo lesene stropnike, železobetonske preklade itd.
Natančnejše podatke dobite pri stavbnem podjetju

Jakob Acceto, Ljubljana, Tabor št. 2.

Stopnjice - Seidel - ograje

MERAKL

barve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče)
in zjamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

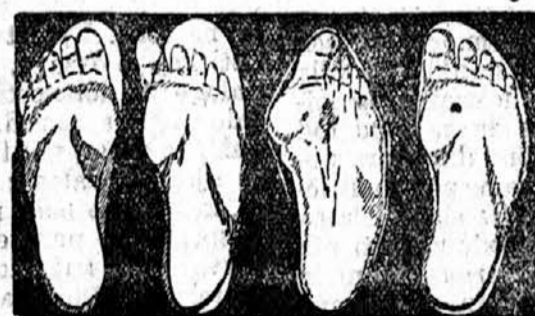
Medić-Zankl

družba z o. z.

Maribor, Ljubljana, Novi Sad,
podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne: **Ljubljana - Medvode.**

Franc Szantner Ljubljana
Šelenburgova ulica 1

trgovina čevljev
in špeciāl. tvrdka
za ortopedična in
anatomična obu-
vala

sprejema
vsa naročila
po meri in
popravila.

Popolnoma varno naložite denar v

Ljubljansko posojilnico

ki posluje v novopre-
urejenih prostorih r. z. z. o. z. **Mestni trg 6**
v Ljubljani

Hranilne vloge in vloge na tekoči račun obreduje pe **8%** ter jih izplačuje takoj brez

odpovednim rokom obreduje tudi višje po dogovoru.
Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in
posestva ter proti poroštvu. Daje tudi trgovske kredite ter sprejema
cesije in inkaso faktur.

Trgovska banka d. d., Ljubljana

PODRUŽNICE:

Maribor, Kamnik, Konjice, Novo
mesto, Ptuj, Rakek, Slovenj-
gradec, Slovenska Bistrica

Dunajska cesta 4. (v lastni stavbi)

KAPITAL IN REZERVE DIN 19.000.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavni: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

EKSPozITURE:

Logatec
Prevalje